

Billeder

af

Livet paa Island.

Islandske Sagaer.

Paa Dansk ved

Fr. Winkel Horn.

Tredie Samling.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1876.

Kristendomssaga.

Nu ville vi fortælle, hvorlunde Kristendommen kom ud til Island, og først er da at melde, at paa Gilsaa i Vatnsdalen boede der en gjæv Mand, som hed Kodran. Hans Sen Torvald fór udenlands; først var han i Hærfærd, men det Bytte, han gjorde, brugte han til at købe hærtagne Mænd fri med, paa det nær han behøvede til Livets Ophold, og deraf blev han baade navnkundig og vennesæl. Torvald kom vidt omkring i de søndre Lande, og i Saxland traf han paa en Biskop, som hed Fridrek; af ham lærte han den rette Tro og lod sig døbe, og de var sammen en Tid. Torvald bad Bispen følge med til Island og døbe hans Fader og Moder og andre Frænder, som vilde lyde hans Raad, og det gjorde Bispen. De kom til Island den Sommer, da Landet havde været bygget i Hundrede Vintre, da var Torkel Maane Lovsigemand. De rejste nu om i Nordlændingernes Fjerding; Torvald forkyndte Troen for dem, thi Bispen forstod ikke det nordiske Maal; Torvald talte djærvelig Guds Sag, men de fleste agtede kun lidt paa deres Ord, dog tog Ønund Torgilssen den Kristne fra Reykjardal og Hlenne den Gamle og Torvard Spagbøddarsson ved Troen, og Ejolf Valgerdssen lod sig primsigne.

Den første Vinter var Bispen og Torvald paa Gilsaa hos Kodran med tretten Mand. Torvald bad sin Fader lade sig døbe, men det havde han ikke megen Lyst til. Der stod en Sten paa Gilsaa, som han og hans Frænder plejede

at blote til, thi de troede, at deres Skytsaand boede i den. Kodran sagde, at han ikke vilde lade sig døbe, førend han havde faaet at vide, hvem der var stærkest, Bispen eller Skytsaanden i Stenen. Saa gik Bispen hen til Stenen og messede over den, til den brast i sänder, og Kodran tyktes nu at skjønne, at Skytsaanden var overvunden, og saa lod han sig døbe med hele sin Husstand, undtagen hans Søn Orm, han vilde ikke tage ved Troen, men fór sänder til Borgfjord og købte sig Land paa Hvannøre. Bispen og Torvald slog sig nu ned paa Lækjamot i Videdal og boede der fire Vintre, og vidt og bredt fór de om i Landet og prædikede Troen. Engang var de til Høstgilde hos Olav paa Haukagil i Vatsdalen; der var ogsaa Torkel Kraffa og mange andre Mænd. Did kom to Bersærker som begge hed Hauk; de fór frem med Overmod og Void imod Alle, hylede og gik igjennem Ild. Saa bad Folk Bispen om at gjøre en Ende derpaa; han viede da Ilden, førend de gik igjennem den, og de blev svarlig forbrændte, og Folk gik nu imod dem og slog dem ihjel, og siden blev de ført op paa Fjældet til den Kløft, som siden hedder Haukagil. Efter det lod Torkel Kraffa sig primsigne, og mange, som havde været tilstede ved denne Tildragelse, lode sig døbe.

Torvald og Bispen fór ogsaa til Vestfjordingernes Fjerding for at prædike Troen. De kom i Altingstiden til Hvam til Toraren Fylsenne. Manden var paa Tinge, men hans Kone Fridgerd var hjemme og deres Søn Skegge. Torvald prædikede Troen for Husfolkene, men Fridgerd var imens inde i Gudehuset og blotede, og hver især kunde de høre, hvad den anden sagde, og Skegge lo ad dem. I Vestfjordene var der Ingen, der lod sig overtale af dem til at lade sig døbe, det man véd, men paa Nordlandet holdt mange op med at blote og slog deres Af-

gudsbilleder i Stykker, og somme vilde ikke betale Hovtold*).

Torvard Spagbødvarssøn lod bygge en Kirke ved sin Gaard Aas. Det huede Hødningserne saare ilde, og en af dem, en Høvding, som hed Kløve, fór til Torwards Broder Arngejr og bød ham vælge et af to, enten han vilde brænde Kirken eller dræbe den Præst, Bispen havde sat til den. «Jeg vil ikke raade nogen af mine Venner til at gjøre Præsten Fortræd», sagde Arngejr, «thi grumt har min Broder hævnnet ringere Fjendtligheder end denne; men et godt Raad tykkes det mig at brænde Kirken, dog vil jeg ikke have noget dermed at gjøre». Kort efter fór Kløve did en Nat og vilde brænde Kirken; de var ti i Følge, men da de kom indenfor Kirkeledet, tyktes det dem, at der slog Ildsluer ud af alle Gluggerne paa Kirken, og saa fór de bort igjen i den Tro, at Kirken stod i Brand. Da han fik at vide, at Kirken alligevel ikke var brændt, fór Kløve en anden Nat derhen igjen sammen med Arngejr, og det var deres Agt at sætte Ild paa den. De brød Døren op og vilde tænde Ild med Birkeris; det gik sent med at faa Riset til at fænge, og Arngejr lagde sig da ned og blæste til Ilden, men i det Samme fór der en Pil over hans Hoved, og sad fast i Gulvet, og en anden trængte ind imellem hans Krop og hans Skjorte. Saa sprang han op og sagde, at den tredie vilde han ikke vente paa, og saa fór han hjem. Den Kirke blev bygget sexten Vintre før Kristendommen blev lovtaget, og endnu da Botolf var Biskop paa Holar var der ikke gjort andet ved den, end at Græstørvenerne vare blevne fornyede.

Biskop Fridrek og Torvald fór til Tings, og Bispen bad Torvald forkynde Troen for Folk paa Lovbjerg. Torvald gjorde saa, og Bispen stod hos ham, men en an-

*) Afgift til Goden som Forstander af Gudehuset.

selig Mand, Hedin fra Svalbard i Øfjord, svarede ham med mange og onde Ord; de bad ogsaa en Skjald kvæde Nidvers om Torvald og Bispen, og blev dette da kvædet:

Børn har Bispen
baaret ni,
til dem alle
er Torvald Fader.

Til Hævn for dette Nidvers dræbte Torvald to Mænd. Bispen spurgte, hvorfor han gjorde det. •Fordi de sagde, at vi have avlet Børn sammen•, sagde Torvald. •Saa har de læjet os paa•, sagde Bispen, •men anderledes skulde du have taget deres Ord. Det sømmer sig vel for mig at bære dine Børn•.

Da Torvald og Bispen vilde ride til Hejrenæsting, fór Hedningerne imod dem og kastede Sten paa dem, saa de ikke kunde komme frem, og derefter dømte de dem fredløse efter de hedenske Love. Siden i Altingstiden samlede Høvdingerne Folk og red med to Hundrede Mand imod Bispen og agtede at brænde ham inde. De lod deres Heste bede, førend de red op paa Lækjamot, men da de skulde sidde op, fløj der Fugle i Vejret ved Siden af dem, og derover bleve Hestene sky, saa at Mændene faldt af, og somme brød Arme og somme Ben eller saarede sig paa deres Vaaben, og nogle løb Hestene bort for. De maatte da vende om igjen, og Bispen og hans Mænd fik først Nys om dette Krigstog, da det var forbi. Da havde de været paa Lækjamot i tre Aar, de boede her i alt i fem, saa fór de bort her fra Landet. Da de var komne til Norge, kom Hedin fra Island ogsaa did til den samme Havn, hvor de laa; han gik strax op i Skoven for at hugge Ved. Da Torvald fik det at vide, gik han derop med sin Træl og lod ham dræbe ham, men da Bispen fik det at vide, sagde han, at nu kunde de ikke længer blive sammen, saa hævnjerrig som han var. Saa fór Bispen

sender til Saxland, hvor han døde, og var han i Sandhed en hellig Mand; men Torvald laa i Kjøbmandsfærd en Tid.

I Kong Harald Gormssøns Dage kom Biskop Albert af Bremen til Jylland, til Aarhus, og satte sig paa Bispestolen der. Med ham var en Klerk som hed Tangbrand, Søn af Vilbald Greve af Bremen. Da Tangbrand var bleven voxen, bød Hugbert Bisp i Kantaraborg*) sin Broder Albert til sig, og ved Gjæstebudet gav han Albert og alle dem, der vare med ham, Gaver. Til Tangbrand sagde han: »Du ser ud og fører dig som en Riddersmand, derfor giver jeg dig et Skjold, men Korset med Vorherres Billede er malet derpaa, det skal være til Tegn paa din Lærdom». Kort efter traf Tangbrand Olav Tryggvesson i Vendland. »Hvem er han, der blev pint paa Korset, og som I Kristne dyrke?» spurgte Olav. »Det er vor Herre Jesus Kristus». »Hvorfor blev han pint? Hvad havde han gjort?» sagde Olav. Da gjorde Tangbrand nøje Rede for Kong Olav for Vorherres Lidelse og Korsets Under. Saa vilde Kongen købe Skjoldet af ham, men Tangbrand gav ham det, og Kongen gav ham, hvad Skjoldet var værd i det bedste Sølv, og sagde: »Trænger du nogensinde til Hjælp eller Støtte, kom da til mig, og jeg skal lønne dig, fordi du har givet mig Skjoldet». Nogen Tid efter lod Kong Olav sig døbe i Syllinge i Irland. Tangbrand købte en fager irsk Mø fri med Sølv, han havde faaet, og førte hende hjem med sig til Danmark. En Mand, som Kejsers Otto den unge havde sendt som Gidsel, vilde tage hende fra ham, men han vilde ikke give slip paa hende. Denne Mand var en vældig Kjæmpe og æskede Tangbrand til Kamp, men Tangbrand fik Sejr og fældede ham. Tangbrand kunde nu ikke blive i Danmark efter dette;

*) Canterbury.

han fór da til Kong Olav Tryggvessen, som tog vel imod ham. Han blev viet til Præst og var en Tid Kongens Hirdpræst.

Kong Olav fór fra Island øster til Holmegaard, og derfra til Norge, som skrevet staar i hans Saga. Han forkyndte Kristendommen for alt Folket og lod bygge den første Kirke paa Øen Moster. Tangbrand satte han til at læse Messe der og gav ham Bosted og Jord der paa Øen, men han var saa ødsel og gavmild, at hans Midler snart slap op for ham, og fik han sig da et Langskib og hærgede hos Hedningerne, plyndrede vidt og bredt og gav sit Mandskab Byttet.

Da Kong Olav kom til Norge, var der mange Islændinger i hans Følge; en af dem hed Stefne Torgilsson, og ham sendte Kongen strax den første Sommer til Island at forkynde Troen. Da han kom did, tog Folk ilde imod ham, og værst hans Frænder, thi alt Landet var endnu hedensk dengang, men han fór djævelig frem baade i Nord og Syd og lærte Folk den rette Tro, men de agtede kun feje paa hans Lærdom, og da han saa', at han ingen Fremgang havde paa den Vís, gav han sig til at ødelægge Templer og Gudshuse og senderslaa Afgudsbillederne. Hedningerne flokkedes da imod ham, og det var næppe nok, at han slap fra dem ud paa Kjalarnæs til sine Frænder der. Hans Skib, som stod oppe i Gufaa, kom i Drift om Vinteren, da det var Uvejrlig og Vandet steg, men dog kom det til Land og havde kun lidt ringe Skade, og Stefne lod det bøde om Vaaren. Om Sommeren blev det lovtaget paa Altinget, at de Kristnes Frænder skulde sagsøge dem for den Spot, der var øvet imod Guderne, og Stefne blev sagsøgt af Usvif den spages Sønner Torolf og Askel, Vandraad og Torraad, men Uspag vilde ikke have Del heri. •Mig skader det ikke, at de demme mig fredløs», sagde Stefne, •men inden faa Vintre ere ledne, vil

der times Eder stor Ulykke for denne Sags Skyld». Stefne fór fra Island, og Kong Olav tog vel imod ham.

Da Kongen hørte om det Ustyr, Tangbrand gjorde, stæv-
nede han ham til sig og gik haardt i Rette med ham og
sagde, at han ikke vilde have ham i sin Tjeneste, Ransmand
som han var. Tangbrand bad Kongen paalægge ham en
vanskelig Seundefærd som Bod, og Kongen sagde da: «Vi
skulle være forligte, hvis du vil fare til Island og faar
Landet kristnet». «Det er jeg rede til at prøve paa»,
svarede Tangbrand, og samme Sommer fór han til Island.
Han kom til Land i den nordre Alptafjord, i Selvaag nor-
denfor Melrakkenæs. Men da Landsens Folk fik at vide,
at han og hans Mænd var Kristne, vilde de ikke tale med
dem og ikke vise dem til Havn. Sidu-Hall boede den-
gang paa Aa; han var faret til Fljotsdal, men da han
kom hjem, gik Tangbrand til ham og sagde, at Kong
Olav havde vist ham til ham, i Fald han kom til Øst-
fjordene, og bad ham vise dem i Havn og yde dem, hvad
anden Hjælp de trængte til. Hall lod dem da flytte til
den søndre Alptafjord til Lejravaag og lod deres Skib
sætte op paa det Sted, der endnu fører Navn efter Tang-
brand; Skibsladningen lod Hall føre hjem til sit Tun og
slog Telt over den; i det var Tangbrand og hans Mænd,
og der sang han Messe. Mikkelsaften holdt Tangbrand og
de, der vare med ham, hellig fra Eftermiddagen af. Hall
var i Teltet hos dem og spurgte, hvorfor de nu holdt op
at arbejde. «Fordi det imorgen er Ærkeengelen Mikael's
Fest», svarede Tangbrand. «Hvad er der med ham?»
sagde Hall. «Han er sat til at fare Kristenfolks Sjæle
imøde», sagde Tangbrand, og siden fortalte han meget om
Guds Engles Herlighed. «Han maa være saare mægtig, hvem
disse Engle tjene», sagde Hall. «Den Indsigt giver Gud dig»,
sagde Tangbrand. Om Kvælden sagde Hall til sine Husfolk:
«Imorgen holder Tangbrand og hans Mænd Helg for deres

Gud; det vil jeg, at I ogsaa skulle nyde godt af; imorgen skulle I ikke arbejde, men vi ville se, hvad Kristmændene tage sig for». Om Morgenen holdt Tangbrand Messe i Tøttet, men Hall og hans Husfolk kom og saa' derpaa, hørte Klokkernes Klang, fornam Duften af Røgelsen og saa' de Kristne i Skrud af Gudvæv og Purpur. Hall spurgte dem, om det huede dem, saaledes som de Kristne bar sig ad, og de svarede, at det huede dem vel. Om Løverdagen før Paaske blev Hall og hele hans Husstand døbt der i Aaen, som siden hedder Tvættaa.

Om Sommeren red Tangbrand til Altinget med Hall, men da de kom til Skovhverf, købte Hedningerne en Mand, der for sin Troldkyndighed kaldtes Galdre-Hedin, til at han skulde faa Jorden til at synke under Tangbrand, og den Dag da de red fra Kirkebo fra Surt Asbjørnsen, der var Kristen ligesom sin Fader og sin Farfader, sank Tangbrands Hest i Jorden, men han sprang af, saa han stod uskadt ved Siden af. Paa denne Tingfærd døbte Tangbrand mange, Gissur den hvide og Hall i Haukadal, som dengang var tre Vintre gammel, og Hjalte Skeggesen. Han forkyndte djæveligen Guds Ord, og mange vare de, der toge ved Troen paa Sønderlandet. Efter Tinget agtede han sig øster til Øfjord; han døbte mange i Tangbrandsbæk ved Øxarfjord og i Tangbrandsvig i Myvatn, men han naaede ikke længer frem end til Skjalfandafljot før Øfjordingernes Overmagt, saa vendte han om og fór til Østfjordene og lærte Troen der, og derfra fór han sønderom vesterpaa.

Men da Tangbrand prædikede Troen paa Island, var der mange, der gav sig til at kvæde Nidvers om ham; det gjorde Torvald Vejle paa Grimsnæs og Vetrilide Skjald og mange andre. Da han kom vester til Fljotsblid var Gudlejf Aresson fra Reykjaholer med ham. De fik at vide, at Vetrilide Skjald var ude at skjære Tørv

med sine Huskarle, og saa fór de hen og dræbte ham. Derpaa fór de vesterpaa ud paa Grimsnæs og traf Torvald Vejle ved Hestebæk og slog ham ihjel, og saa vendte de om og var hos Hall den næste Vinter, men om Vaaren gjorde Tangbrand sit Skib klart til at sejle. Om Sommeren blev han sagsøgt for disse Drab og dømt fredløs. Han sejlede bort, men blev drevet i Land i Borgfjord ved Hitaraa, der staaer endnu paa Bjerget den Sten, han bandt sit Skib ved, og Stedet fører Navn efter ham. Da de vare landede der, holdt Herredsmændene Stævne og forment dem al Handel, men Tangbrand fór til Korsholt og sang Messe og rejste Kors der. Paa Lækjarbug boede der en Mand ved Navn Koll; han havde saadan Overflod paa Mad, at han næppe vidste, hvad han skulde gjøre dermed; did fór Tangbrand og vilde købe Mad af ham, men han vilde intet sælge dem, og saa tog de Maden og bød Betaling for den. Koll fór ned paa Hitarnæs og beklagede sig til Skeggbjærn, som boede der; han fulgte med ham til Tangbrand, og da de havde bedet ham give sit Bytte tilbage, og han rent ud sagde nej, sloges de paa Feddet under Stensholt. Der faldt Skeggbjærn og otte andre Mænd; Skeggbjærns Høj ligger paa Feddet, men de andre bleve jordede paa Landraugshol der ved Feddet, man kan endnu tydelig se Højene. Af Tangbrands Mænd faldt der to. Da Gissur den hvide spurgte disse Tidender, bød han Tangbrand til sig, og hos ham var han den tredie Vinter. Den Vinter drev Tangbrands Skib ud paa Havet fra Hitaraaa og blev ilde tilredt; men siden drev det i Land sønden for Kal-falæk.

Om Vaaren fór Tangbrand vester til Bardastrand for at træffe Gest den Spage. Der æskede Tjærin Bersærk ham til Holmgang, og Tangbrand sagde ja dertil. «Du tør næppe slaas med mig, naar du ser, hvad jeg kan gjøre», sagde Bersærken; «jeg kan gaa paa bare Ben

gjennem Ild, og jeg kan lade mig falde nogen ned paa min Sværdodd, uden at det gjør mig noget». «Gud faar raade», sagde Tangbrand, og saa viede han Ilden og gjorde Korsets Tegn over Sværdet. Da Bersærken gik igjennem Ilden, brændte han Fødderne, og da han lod sig falde paa Sværdet, gik det igjennem ham og gav ham Bane. Mange gode Mænd glædede sig herover, skjønt de vare Hedninger, og Gest og nogle af hans Venner lod sig primaigne. Tangbrand fór nu der vester fra; han lod sit Skib, som han kaldte Jernmejs, bøde og sejlede sønder over Fjorden til Havn, lagde ind i Vigen og biede paa Bør der, og et Sted der har Navn efter Skibet og hedder Jernmejsbøfde. Den Sommer fór han fra Island og sejlede til Kong Olav i Trondhjem.

Der var megen Tale paa Tinge den Sommer om den nye Tro, Tangbrand forkyndte, og somme talte saare bespottelig om den, men de, der vare døbte, lastede Afguderne, og Folk flokkede sig sammen paa begge Sider. Hjalte Skeggeassen kvad denne Kvædling paa Lovbjærget:

Ej tykkes Guderne gjæve,
Frøja ligner en Tæve.

Da tog Runolf Gode til Orde og sagsøgte Hjalte for Gudsbespottelse, men han viste mere Overmod og Stridighed end Retfærdighed i denne Sag, thi han kunde ikke komme til at holde Retten, førend han satte den paa Broen over Øxaraa og lod begge Ender af Broen væрге med Vaaben, og saa kunde han ikke faa nogen til at føre Sagen frem, førend omsider Torbjørn Torkelssøn fra Guddalene gik i Retten og gjorde det. For den Ret blev Hjalte dømt fredløs for Gudsbespottelse. Han fór af Landet samme Sommer paa et Skib, han havde ladet gjøre hjemme i Tjorsaadal; han førte det ud til Havet ad den venstre Rangaa. Medens de sejlede ned ad Aaen, kom der en

Mand løbende efter dem paa Land med Spyd og Skjold i Haanden. «Du har en Halmvisk der, hvor dit Hjerte skulde være», sagde Hjalte til ham, men i det Samme skjød han Spydet efter Hjalte, men han fangede det i sit Skjold. Hjaltes Mænd sprang i Land og greb Manden og spurgte, hvem han var. Han sagde, at han hed Narve, og at Runolf havde sendt ham, for at han skulde dræbe Hjalte; til Løn derfor havde han lovet ham, at saa skulde hans Fredløshed blive hævet. «Saa skal jeg give dig et bedre Raad», sagde Hjalte; «far du af Landet med mig, jeg gjør dig fri og frels». Hjalte sejlede nu fra Island og kom om Høsten nord til Trondhjem til Kong Olav. Den Sommer fór ogsaa hans Maag Gissur Hvide fra Island.

Kong Olav havde kristnet Haalogaland. Da han nu kom til Nidaros om Høsten, var der mange Islændinger med deres Skibe; for et af dem raadede Kjartan Olavsson og Kalv Asgejrsson og Bolle Torlejksson, og Haldor, Gudmund den Mægtiges Søn, Kolbejn, Tord Frøjsgrades Søn, Sverting, Runolf Godes Søn, Halfred Ottarsson, og Toraren Nefjolfsson raadede ogsaa for Skib. De vare alle Hedninger og laa nu udenfor Byen og agtede sig sonderpaa, men de fik ikke Bør, før end Kongen kom. En Dag, da det var godt Vejr, gik mange Folk fra Byen i Vandet, og Skibsfolkene saa' da, at én svømmede meget bedre end alle de Andre. Bolle Torlejksson sagde til sin Frænde Kjartan: «Hvorfor vil du ikke kappes med den Mand, som er saa dygtig til at svømme?» «Jeg har ingen Lyst til at prøve Kræfter med ham», sagde Kjartan. «Hvor er nu din Ivrighed henne?» sagde Bolle og kastede sine Klæder. Da sprang Kjartan op, klædte sig af og bad Bolle holde sig rolig, sprang saa i Vandet og svømmede hen til Manden, dukkede ham og holdt ham nede en Stund. Da de var komne op, dukkede Kjartan ham anden Gang, men da Kjartan saa vilde op, tog Manden ham

og holdt ham nede en Stund. Tredie Gang dukkede han Kjartan og holdt ham saa længe under Vandet, at han var lige ved at drukne. Saa svømmede de i Land, og Manden spurgte Kjartan, om han vidste, hvem han havde prøvet Kræfter med; Kjartan sagde, at det vidste han ikke, og Manden gav ham da en Skarlagens Kaabe og sagde, at nu kunde han vel vide, hvem han var. Han skjønnede da, at de var Kong Olav, og takkede ham for Gaven, som det sømmede sig, men Hedningerne vare ilde tilfreds med, at Kjartan havde taget imod en Gave af Kongen. Mikelsdag gik mange af Islænderne hen at høre Messe og se de Kristnes Skikke, og da de kom tilbage derfra, talte de sammen om, hvorlunde det huede dem. Kjartan sagde, at det huede ham vel, men kun faa af de andre vare enige med ham. Kongen fik snart at vide, hvad der var blevet talt, og sendte Bud efter Kjartan og spurgte, om han vilde tage ved Kristendommen. Kjartan svarede, at Kongen vel kunde mage det saa, at han ikke vilde svare nej. Kongen spurgte, hvad han da krævede: «At I ikke holder mig i ringere Anseelse her, end jeg kan vente paa Island», svarede Kjartan. Det, lovede Kongen ham, skulde ske, og Kjartan blev da døbt og Kongens Gjæst, medens han var i de hvide Klæder. I de samme Dage kom Tangbrand Præst tilbage fra Island og meldte Kongen, hvilket Fjendskab Folk der havde vist ham; der var ingen Udsigt til, at Kristendommen vilde vinde Fremgang der, sagde han. Kongen blev saa vred herover, at han lod mange Islænder gribe og lægge i Lænker, somme truede han med at dræbe, somme med at lemlæste og somme vilde han røve deres Gods; de skulde undgælde for, at deres Fædre havde taget imod hans Bud med saa liden Ærbødighed. Hjalte og Gissur bad for deres Landsmænd og mindede Kongen om, at han havde lovet, at Ingen skulde undgælde for, hvad de før havde forbrudt, naar de

vilde lade sig døbe, og Gissur mindede ogsaa Kongen om det Frændskab, der var imellem dem — hans Moder Aaløv var en Datter af Bødvar Herse, og Kong Olavs Moder Astrid var Bødvars Broderdatter. Han sagde, at det tyktes ham rimeligt, at Kristendommen vilde vinde Fremgang paa Island, om man bar sig forstandig ad, men Tangbrand var ligesaa lidt faret med Læmpe der som her, han havde slaaet Folk ihjel, og det tyktes det Islændingerne haardt at tage imod af Fremmede. Kong Olav svarede: «Alle Islændingerne her skulde have Fred, om du og Hjalte ville love at faa Kristendommen lovtaget paa Island, men dem af dem, som tykkes mig mest værd, vil jeg beholde som Gidsler, til det viser sig, hvorledes det vil løbe af». Blandt dem Kongen sagde, han vilde beholde, var ogsaa Sverting, Runolf Godes Søn. «Sverting har ikke fortjent, at Hjalte lægger Ord ind for ham», var der En, der sagde, «thi hans Fader sagsøgte Hjalte, skjønt han intet havde forbrudt». «Det vil tidt vise sig», svarede Tangbrand, «at Hjalte er bedre end sine Fjender; handl I vel imod Hjalte og Gissur, Herre, thi de lønne ofte Ondt med Godt». Hjalte og Gissur lovede at fare til Island i dette Kongens Ærinde, og saa bleve alle de Islændinger, som vare der, løste og døbte. Halfred stod Kong Olav selv Fadder til, thi paa andet Vilkaar vilde han ikke lade sig døbe; han kaldte ham Vandraadeskjald og gav ham et Sværd i Navnefæste. Gissur og Hjalte vare hos Kongen om Vinteren, og Gissur sad Kongen næst i Drikkelaget ovenfor Lendermændene, og ogsaa de Islændinger, der var der som Gidsler, behandlede vel.

Om Vaaren gjorde Hjalte og Gissur sig rede til at fare til Island; mange søgte at faa Hjalte derfra, men han fór alligevel. Det var samme Sommer, som Kong Olav fór sender til Venden, og som han sendte Lejf Erikssen til Grønland at forkynde Troen der, og fandt

Lejf da Vinland det gode, hvorfor han blev kaldet Lejf den Lykkelige. Gissur og Hjalte kom ud ved Dyrsholm samme Dag som Brænde-Flose red over Arnarstakheden til Altinget, og Flose fik at vide af Folk, der var roet ud til dem, at hans Broder Kolbejn var bleven tilbage som Gidsel og hvad deres Ærinde var, og kom han med de Tidender til Altinget. Samme Dag lagde de til ved Vestmannæerne, lagde deres Skib op ved Hørgaere og bar deres Gods i Land tillige med det Kirketømmer, Kong Olav havde ladet hugge til dem med det Bud, at de skulde bygge Kirken der, hvor de gik i Land. Førend Kirken blev rejst, blev der kastet Lod om, paa hvilken Side af Vigen den skulde staa, og faldt Loddet da paa Nordsiden, hvor der før var Gudehuse og holdtes Blot. De var to Nætter paa Øerne, før de drog ind i Landet; det var den Dag, da Folk red til Tings, og de fik hverken Ridedyr eller anden Hjælp til Rejsen østenfor Rangaa, thi der var Runolfs Tingmænd i hvert et Hus; først da de kom til Hof til Skegge Jokurrson, fik de Heste; hans Søn Torvald, som var gift med Hjaltes Søster Koltorfa, var allerede reden hjemmefra. Da de kom ned i Laugardal, fik de Hjalte til at blive tilbage der med tolv Mand eftersom han var fredløs udover den Grænse, men Gissur og de andre gik videre, til de kom til Vellankalta ved Ølfusvand, saa sendte de Bud til Altinget, at deres Venner og Skyldfolk skulde ride dem i Møde; de havde spurgt, at deres Fjender agtede at værge Tingvolden imod dem. Førend de var reden fra Vellankatla, stødte Hjalte og hans Mænd til dem igjen, og da vare ogsaa deres Frænder og Venner komne. De red nu til Tings med en stor Flok og red hen til Aasgrim Ellidagrimsons Bod. Da flokkedes Hedningerne fuldt rustede, og saare nær var det ved at komme til Kamp, dog var der somme, som søgte at forebygge Vanskeligheder, skjønt de ikke vare Kristne.

Kong Olav havde givet Hjalte og Gissur en Præst med ved Navn Tormod; han sang Messe senere op paa Dagen ved Kløften oppe ved Vestfjordingernes Bod, og derfra gik de til Lovbjerget; syv Mænd i fuldt Skrud bar de to Kors, som nu staa i den østre Kløft, det ene viser Kong Olavs, det andet Hjalte Skeggessøns Højde. Alt Tingfolket var samlet paa Lovbjerget. Hjalte og hans Mænd bar Kar med Røgelse paa Gløder, og kjendtes Dufften ligesaa vel imod som med Vinden. Hjalte og Gissur bar nu deres Ærinde vel og mandig frem. Folk undredes paa, hvor ordsnilde de vare, og hvor vel deres Ord fejede sig, og saa stærkt virkede deres Tale, at ingen af deres Fjender turde tale imod dem. Men det blev Følgen, at den Ene efter den Anden tog Vidner paa, at han sagde sig løs fra de andre, og der kom Skilsmisse mellem Kristne og Hedninger. I det Samme kom der en Mand løbende og sagde, at Jordilden var brudt ud i Ølfus, den væltede frem imod Torod Godes Gaard. Da toge Hedningerne til Orde og sagde: «Intet Under er det, at Guderne vredes over saadan Tale, som her føres». «Hvad vrededes Guderne da over, dengang Lavamarken, vi nu staa paa, brændte?» sagde Snorre Gode. Folk gik nu fra Lovbjerget. De Kristne bade Sidu-Hall om at foresige Love for dem, saa de stemte med Kristendommen, men Hall fik for et halvt Hundrede i Sølv Torgejr Gode, som da var Lovsigemand, til at love, at han skulde fremsige Love, der kunde gjælde baade for Kristne og Hedninger. Torgejr var da endnu ikke døbt. Da Folk var gaaet til deres Boder, lagde Torgejr sig ned og bredte en Kappe over sit Hoved, og saaledes laa han hele Dagen og Natten og den næste Dag til ved samme Tid. Hedningerne holdt imens talrigt Stævne og besluttede at blote to Mand af hver Fjerding og paakalde de hedenske Guder, at de ikke maatte lade Kristendommen komme over Landet. Hjalte

og Gissur holdt ogsaa Stævne med da Kristne og sagde, at de vilde ofre lige saa mange Mænd som Hedningerne: •Hedningerne ofre de daarligste Mænd, de have, og styrte dem ned fra Bjerge og Klipper, men vi ville vælge de bedste til Sejrs gave for vor Herre Jesus Kristus, vi ville leve saameget bedre og vare os saa meget mere for Synd; jeg og Gissur byde os til som Sejrs gave for vor Fjering». For Østfjordingernes Fjering meldte sig Hall fra Sidu og Torvald fra Korsvig, af Nordlændingerne Hlønne den gamle og Torvard Spaghøvdarssen, men fra Vestfjordene meldte sig kun Gest Odlejfssøn, og det huede Hjalte og Gissur ilde. Da tog Orm Kodranssen til Orde — han havde sit Tilhold paa Gilsbakke, thi Hermund Illugessen var bleven gift med hans Datter Gunhild —: •Harde min Broder Torvald nu været hjemme, vilde I ikke have fattedes en Mand», sagde han, •men nu vil jeg byde mig til, om I vil tage imod mig». Det sagde de ja til, og han blev strax dødt.

Dagen efter stod Torgejr op og sendte Bud om i Boderne, at Folk skulde gaa til Lovhjerget, og da de kom did, sagde han, at det tyktes ham, det vilde komme til at se vanskeligt ud i Landet, naar Folk ikke længer skulde have én Lov; han bad dem ikke gjøre saa og sagde, at der vilde komme Kamp og Ufred ud deraf, og det vilde lægge Landet øde, Han fortalte ogsaa, at der engang havde været to Konger der ene i Danmark, han hed Dag, den anden i Norge, han hed Tryggve; de havde længe ligget i Strid, indtil Landsens Folk i begge Rigerne tog Styret fra dem og sluttede Fred imellem dem, skjønt de selv ikke vilde, men Enden blev, at faa Vintre efter sendte de hinanden Gaver, og siden var der Venskab imellem dem til deres Død. •Og tykkes det mig raadeligst, at vi ikke lade dem raade, som gaa hidsigst imod hinanden i denne Sag, men at vi midle saaledes imellem dem, at begge Parter faa noget

ud deraf, og at vi alle have én Lov og én Tro, thi det er vist, at bryde vi Loven, da bryde vi Freden». Da Torgejr havde talt til Ende, sagde begge Parter, at de Love, han fremsagde, skulde staa ved Magt, og kjendte Torgejr da for Lov, at alle skulde døbes og tro paa én Gud her paa Island; men om Berneudsættelse og om at spise Hestekjød skulde de gamle Love gjælde; Folk kunde blote i Løn, om de saa vilde, men blev det bevist med Vidner, skulde der være Fredløsheds Straf derfor. Nogle Vintre derefter blev ogsaa dette Hødenskab afskaffet. Alle Nordlændinger og Sønderlændinger bleve døbt i det varme Bad i Langardalen, da de red fra Tinge, thi de vilde da ikke gaa i koldt Vand. Da Runolf blev døbt, sagde Hjalte: «Saa lærte vi dog den gamle Gode at gumle paa Saltet*»). Alt Tingfolket blev døbt da de red hjem. De fleste fra Vestfjordene bleve døbt i det varme Bad i den søndre Reykjardal, dem kom Snorre Gode længst med.

Det var Aar Tusind efter vor Herre Jesu Kristi Fødsel, at Kristendommen blev lovtaget paa Island, samme Sommer som Kong Olav forsvandt fra Ormen hin lange sender ved Svolder; han havde da været Konge i Norge i fem Aar; efter ham tog Erik Jarl Haakonssen ved Styret. Torvald Kodransen og Stefne Torgilssen mødtes, efter at Kong Olav var forsvunden, og fulgtes saa ad vidt om i Verden, helt ned til Jorsalaland og derfra til Miklagaard og op ad Dnjepr til Kænugaard. Torvald døde i Rusland ikke langt fra Paltesk; han ligger begravet i et Fjæld der ved Johannes den Døbers Kirke, og de holde ham for en Helgen. Stefne fór nord til Danmark; der kvad han et Nidvers om Sigvalde Jarl, og Jarlen lod ham da dræbe.

Gissur Hvide boede paa Høfde, før end han satte Bo

*) Det var Skik, at Hedningerne, naar de bleve døbt, fik Salt i Munden.

paa Skaalholt, og vendte alt sit Sind imod at styrke Kristendommen. Han sendte sin Søn Islejf sender til Saxland og lod ham gaa i Skole i den By Herfurda, og da Islejf kom hjem igjen til Island, blev han gift med Dalla Torvaldsdatter, og vare deres Sønner Gissur og Tejt den snaksomme i Haukadal og Torvald. I den første Tid vare Biskopperne, som lærte Troen her, Udlændinger, men da Landsens Folk skjønnede, hvilken ypperlig Klerk Islejf var, bad de ham fare af Landet og lade sig vie til Bisp; han gjorde, som de bad og lod sig bispevie, da han var halvtredsindstyve Aar gammel; det var i Pave Leo den niendes Tid. Den første Vinter derefter var han i Norge, og siden fór han til Island. Mange vare de gjæve Mænd, han oplærte og lod præstevie, og to af dem bleve siden Bisper, Jon Øgmundsson den hellige paa Holar og Kol i Oslo. Islejf Biskop døde i Skaalholt den femte Juli; det var en Søndag, og da havde han været Biskop i fire og tyve Aar; firsindstyve Aar vare da ledne, siden Kong Olav Tryggvesson forsvandt, og Are Frode, som har fortalt det meste af, hvad her er skrevet, stod tolv Aar gammel ved hans Grav. Efter Islejf Bisps Død bad Landsens Folk hans Søn Gissur om at lade sig bispevie, og fór han da af Landet og lod sig vie til Biskop to Aar efter Islejfs Død; da var Gregorius den syvende Pave i Rom og Olav Kyrre Konge i Norge. Vinteren derpaa var Gissur i Danmark, men næste Sommer fór han til Island, og han havde været en Vinter paa Island, da Markus Skeggesson blev Lovsigemand, den viseste, der har været næst efter Skapte. Gissur Bisp var saa venneseel af Landsens Folk, at alle villig lød hans Bud og Forbud, og for den Kjærligheds Skyld, Folk bar til ham, og for Sæmund Præst den Frodes Ords Skyld, den lærdeste Klerk, her har været paa Island, og ved Markus Lovsigemands og flere Høvdingers Overtalelser blev det lovtaget, at Alle skulde tælle og

værdsætte deres Gods, baade Jord og Lesere, og sværge, at de havde sagt, hvad sandt var, og give Tiende deraf, og er det et stort Mærke paa, hvor lydige Folk vare mod denne Mand, at han fik sat igjennem, at hele Landet blev skyldsæt med alt det Kvæg og andet Gods, der var derpaa, og at det blev lovtaget, at saa skulde det være, saa længe Landet var bebygget.

Gissur Bisp fastsatte ogsaa, at Islands Bispestol skulde være paa Skaalholt, og lagde al Jorden der under den og meget andet Gods baade Land og Lesere. Men da det tyktes ham, at nu var det Sted blevet saa rigt, som han vilde, gav han over en Fjerdedel af sit Bispedømme bort, for at der kunde blive to Bispesæder paa Island hellere end ét, som Nordlænderne bade ham om. Forinden havde han ladet holde Mandtal over alle Bønder paa Island, og var der da i Østfjordingernes Fjerding syv Hundrede, i Sønderlændernes Tusind, i Vestfjordingernes ni Hundrede og i Nordlændernes tolv Hundrede, og kunde vare regnede med, som kunde søge til Tings eller skulde udrede Tingskat. Da Gissur havde været Biskop i fem og tyve Aar, blev Markus Ulfhedinsson Lovsigemand, og den første Sommer han forkyndte Loven, blev det vedtaget, at næste Vinter skulde Loven skrives hos Havlide Maarsson i Samraad med Bergtor og andre vise Mænd; de skulde gjøre alle de Forandringer, som tyktes dem bedre end de gamle Love, og de nye skulde forkyndes næste Sommer, og alle de af dem, som de Fleste var for, skulde holdes. Da blev Loven om Manddrab og meget andet skrevet og læst op i Lovretten om Sommeren, og det huede alle vel.

Gissur var fyrretyve Aar gammel, da han blev bispeviet, men da han havde været Biskop i fire og tyve Aar, blev Jon Øgmundsson viet til Bisp; han var da fire og halvtredsindstyve Aar og var den første Biskop paa Holar

i Hjaltedal. Gissur fik saa god Fred i Landet, at der ingen store Stridigheder var imellem Høvdingerne, og at det gik meget af Brug at bære Vaaben. De fleste anseelige Mænd vare da lærde og præsteviede eller oplærte til Præster, skjønt de var Høvdinge, saasom Hall Tejtssen i Haukadal, Sæmund den Frode, Are Frode og mange andre. Gissur lod i levende Live Torlak Runolfsson vie til Biskop; han var da to og tredive Aar, og tredive Dage efter døde Gissur paa Skaalholt. Han havde da været Biskop i sex og tredive Aar; det var samme Aar som Pave Paskalius og Kirjalax Grækerkonge og Kong Baldvin i Jorsal og Arnaldus Patriark i Jorsal og Philippus Sveakonge døde; da havde Island været bebygget i to Hundrede og fyrretyve Aar, den halve Tid hedensk, den halve kristent, og der var ledet elleve Hundrede og atten Aar siden vor Herre Jesu Kristi Fødsel.

Det Aar, da Biskop Gissur døde, var et svart Aar paa Island, og i den stille Uge var der et saadant Uvejr, at Folk ikke kunde komme til Messe i somme Herreder nordpaa. Langfredag blev et Skib kastet op under Øfjæld, saa det drejede sig i Luften og kom ned med Kjælen op ad, og det var et Skib paa syv og tyve Rum. Første Paaskedag kunde kun faa komme til Messe og til Herrens Nadver, og somme omkom paa Vejen. Et andet Uvejr kom efter hans Død, den Dag Folk red til Tings, da styrtede Kirken paa Tingvolden sammen, den, som Kong Harald Sigurdsson havde ladet hugge Tømmer til. Fem og tredive Skibe vare paa Vejen hid den Sommer; mange led Skibbrud ved Land, somme gik sender paa Havet og sank med dem, der vare ombord, og kun otte slap derfra, men ingen naaede hid før Mikkelsdag. I den Tid døde der saa mange, at Sæmund Præst den Frode sagde paa Tinge, at der maatte være død ligesaa mange af Sot, som der var kommet Folk til Tings. Der var stor Trængsel i

Retten den Sommer; da var det, at Torgils Oddessøn saarede Havlide Maarssen, og der blev da ingen Sager paa-kjendt. Torgils blev dømt fredløs for sit Overfald, men han blev siddende hjemme om Vinteren. Det var da ellers gaaet saa meget af Brug at bære Vaaben, at der kun var én Staalhue paa Altinget, skjønt næsten hver Bonde paa Island red til Tings.

Da der var ledet tre Vintre fra Biskop Gissurs Død, døde Jon Bisp paa Holar. Det var samme Sommer Havlide Maarssen red til Tings med tolv Hundrede Mand og Torgils Oddessøn med syv Hundrede, og de forligtes paa Tinge saaledes, at Torgils overdrog Havlide Selvdømme, og Havlide tildømte sig da tresindstyve Hundrede Øre at betale i Guld eller det bedste Sølvs eller i gode Klænodier, og skulde han selv eller de, han valgte dertil, værdsætte det. I Jon Bisps Sted blev Ketil Torstejnssen fra Mødrevolde valgt til Bisp, og fór han da af Landet strax den samme Sommer.
